

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Svoboda projevu na sociálních sítích v judikatuře amerických soudů

Možná jste slyšeli o satirické facebookové skupině „Tomio Okamura mi dal ban“, sdružující osoby zablokované předsedou hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD), resp. správcem jeho účtu na sociální síti Facebook. Rozdávání „banů“ kritikům ale bohužel patří do arzenálu mnoha politiků po celém světě. Z právního hlediska přitom vyvstává otázka, nakolik je diskuze svobodná a demokratická, není-li kritikům umožněno se diskuze účastnit. K této aktuální otázce bylo v zahraničí vydáno několik zajímavých judikátů. Určitě nepřekvapí, že k tomuto vývoji došlo zejména v USA.

Packingham v. North Carolina

V precedentní věci *Packingham v. North Carolina* se americké soudy zabývaly otázkou, zda na sociální síti Facebook dochází, resp. může docházet k realizaci svobody projevu. V roce 2002 se totiž žalobce Lester G. Packingham dopustil sexuálního trestného činu proti nezletilé osobě, a proto byl povinen se v místě svého bydliště (Severní Karolína) zaregistrovat jako sexuální delikvent. V důsledku toho mu byl podle tehdejšího § 12-202.5 obecných stanov (*General Statutes*) Severní Karolíny zakázán přístup na sociální sítě, včetně sociálních sítí Facebook a Twitter.^[1] Účelem zákona bylo předcházet tomu, aby sexuální delikventi mohli kontaktovat nezletilé osoby, které tyto sociální sítě používají.

Packingham však zákaz užívat sociální sítě nerespektoval, na Facebooku se zaregistroval a po zveřejnění příspěvku na svém osobním profilu (ve kterém děkoval soudu za zrušení pokuty za parkování) byl obžalován a soudem prvního stupně uznán vinným z porušení výše zmíněného zákona. V rámci odvolání Packingham namítl, že zákon Severní Karolíny porušuje První dodatek Ústavy Spojených států Amerických (First Amendment to the United States Constitution, dále „První dodatek“), protože omezuje jeho svobodu projevu, která se v současné době realizuje z významné části na Internetu, mj. prostřednictvím sociální sítě Facebook.

U odvolacího soudu byl Packingham úspěšný, nicméně Nejvyšší soud Severní Karolíny následně dospěl k opačnému závěru. Packingham se proto obrátil na poslední instanci, kterou je Nejvyšší soud Spojených států amerických (Supreme Court of the United States, dále „SCOTUS“), který mu dal zapravdu a zákon Severní Karolíny shledal protiústavním.^[2]

Sociální sítě totiž podle SCOTUS plní funkci veřejného fóra (*public forum*) ve smyslu Prvního dodatku. Podle SCOTUS jsou sociální sítě „moderní náměstí“ (*modern public square*), kam se v současné době do značné míry přesunula diskuze o veřejných záležitostech. Co do výměny názorů se tedy jedná o nejdůležitější (kyber)prostor, který nahradil dřívější veřejná fóra – ulice, parky a náměstí. Základní zásadou Prvního dodatku přitom je, že všechny osoby mají přístup na veřejné fórum, kde mohou vyjadřovat nebo přijímat názory, a poté, po zamyšlení, znovu hovořit nebo poslouchat.

SCOTUS, řečeno tuzemskou právní terminologií, dospěl k závěru, že zákaz používání sociálních sítí podle zákona Severní Karolíny nebyl proporcionální. Zákaz užívat sociální sítě odsouzenými sexuálními delikventy totiž platil plošně (zakazoval užívat veškeré funkce sociálních sítí), a to navíc

bez ohledu na to, zda sexuální delikvent prostřednictvím sociální sítě vůbec někdy přímo komunikoval s nezletilou osobou. Podle SCOTUS takový zákon porušoval První dodatek, protože sledovaného cíle (ochrany nezletilých) bylo možné dosáhnout i méně intenzivními prostředky, které by současně šetřily svobodu projevu odsouzených sexuálních delikventů. SCOTUS konstatoval, že aby byl předmětný zákon ústavně konformní, musel by zákaz přístupu na sociální sítě být úzce specifikován. Sociální sítě totiž plní mnoho funkcí a neslouží jen ke komunikaci mezi dvěma osobami prostřednictvím soukromých zpráv. Podle SCOTUS by postačovalo k ochraně nezletilých, kdyby se zákaz např. vztahoval jen na posílání soukromých zpráv nezletilým osobám, namísto plošného zákazu používání sociálních sítí jako celku. Plošný zákaz používání sociálních sítí by teoreticky bylo možné použít jen proti těm sexuálním delikventům, kteří prokazatelně sociální sítě využily ke kontaktu nezletilé osoby za účelem spáchání trestného činu. SCOTUS se v tomto směru odkázal na precedens *Ashcroft v. Free Speech Coalition*, podle kterého veřejná moc „nesmí potlačovat zákonné projevy jako prostředek k potlačování nezákonných projevů.“[3]

Pro úplnost lze uvést, že prvních deset dodatků k Ústavě USA (jež jsou souhrnně známy jako *Bill of Rights* neboli „listina práv“) původně zavazovalo pouze federální vládu a k jejich aplikaci docházelo pouze v rámci federálního soudnictví. Na základě Čtrnáctého dodatku k Ústavě USA a zde zakotvené tzv. inkorporační doktríny (*incorporation doctrine*) se však povinnost respektovat Bill of Rights vztahuje také na jednotlivé americké státy. Jednotlivé státy proto musí při vydávání zákonů respektovat Ústavu a Bill of Rights.

Z rozhodnutí ve věci *Packingham v. North Carolina* tedy vyplývá, že dojde k protiústavnímu zásahu do svobody projevu podle Prvního dodatku, jestliže zákon, byť z legitimního důvodu, zakáže občanovi přístup na sociální sítě, avšak neproporcionálním způsobem. Jak ale posoudit situaci, kdy je občanovi přístup na sociální sítě omezen nikoli zákonem, ale jiným uživatelem nebo provozovatelem sociální sítě?

Americké soudy konstantně judikují, že z Prvního dodatku neplynou soukromým provozovatelům sociálních sítí žádné povinnosti; nejedná se totiž o státní subjekty. První dodatek zavazuje výhradně veřejnou moc, a to k tomu, že nebude nepřipustně zasahovat do svobody projevu (viz kauzy *Prager U v. Google*, *Buza v. Yahoo*, *Freedom Watch v. Google*, *Young v. Facebook*, *Shulman v. Facebook*, *Howard v. AOL*, *KinderStart v. Google*, *Nyabwa v. Facebook*, *Langdon v. Google* a další). První dodatek tedy provozovatelům sociálních sítí nebrání v blokování příspěvků a uživatelů. Podle čl. 230 [Communications Decency Act](#) z roku 1996 navíc platí, že provozovatelé sociálních sítí nenesou odpovědnost za obsah příspěvků svých uživatelů, ani za jejich filtrování nebo mazání.

Knight First Amendment Institute v. Trump

Poněkud odlišná situace nastala v kauze *Knight First Amendment Institute v. Trump* (později známa jako *Knight First Amendment Institute v. Biden* kvůli personální změně ve funkci amerického prezidenta), kde se na straně žalované ocitli Donald J. Trump, tehdejší prezident USA, dále jeho asistent a také ředitel sociálních médií a tiskový mluvčí Bílého domu.

Ex-prezident Donald Trump je znám tím, že byl velmi aktivní především na sociální síti Twitter (v současné době pozastavený účet [@realDonaldTrump](#)), kde měl téměř 34 milionů „followerů“ a často zde zveřejňoval informace o výkonu veřejné funkce. Ostatně i sám Trump v jednom ze svých tweetů uvedl „*My use of social media is not Presidential - it's MODERN DAY PRESIDENTIAL!*“. Jeho tiskový mluvčí rovněž uvedl, že příspěvky na Trumpově Twitteru jsou oficiální prohlášení („*official statements*“).[4]

Na Trumpově twitterovém účtu se nicméně neshromažďovali pouze jeho příznivci, ale také jeho odpůrci. Mnoho z nich po zveřejnění kritického komentáře dostalo tzv. „ban“, což na Twitteru znamená, že jim nadále nebylo umožněno ex-prezidentovi „tweety“ komentovat, „retweetovat“ (sdílet) ani zobrazovat. Skupina takto zablokovaných odpůrců se společně s Knight First Amendment Institute (institut při Kolumbijské univerzitě zabývající se Prvním dodatkem) rozhodla podat žalobu kvůli tvrzenému zásahu do jejich svobody projevu. Argumentačně byla žaloba postavena na tom, že Trumpův účet představuje „veřejné fórum“ ve smyslu Prvního dodatku (s odkazem na precedens *Packingham v. North Carolina*), takže umlčování kritiků formou „banu“ představovalo ústavně nepřijatelnou cenzuru. Zajímavostí je, že Knight First Amendment Institute, jako jediný ze žalobců, nedostal ban a svoji aktivní legitimaci proto dovozoval výhradně z toho, že mu je odíráno právo číst reakce kritiků Trumpa na jeho Twitteru.

Soudy prvního a druhého stupně v této věci shodně dospěly k závěru, že Trumpův twitterový účet představoval „veřejné fórum“, protože Trump jej běžně využíval pro výkon veřejné funkce.^{[5],[6]} Soudy konstatovaly, že kdyby byl účet spravován jako osobní účet, bylo by výhradním právem bývalého amerického prezidenta určit, jaké osoby mají na jeho účet přístup a jaká jsou jejich uživatelská práva (např. zda mohou příspěvky komentovat, retweetovat atd.). Jelikož se ale jednalo o účet veřejný, využívaný pro výkon veřejné funkce, nebylo přípustné, aby Trump umlčoval své kritiky a umožňoval diskuzi pouze svým fanouškům. Soudy rovněž připustily jako možné, aby na veřejném účtu veřejného funkcionáře, využívaném pro výkon veřejné funkce, byla úplně zrušena možnost komentovat příspěvky. Jestliže je ale veřejná diskuze na sociální síti veřejného funkcionáře umožněna, musí být taková diskuze svobodná, tj. nelze cenzurovat ty uživatele (a jejich názory), kteří jsou vůči veřejnému funkcionáři kritičtí. Na základě těchto rozhodnutí skutečně došlo k odblokování žalobců. SCOTUS však následně rozhodnutí nižších instancí zrušil, protože v mezidobí, než stihl rozhodnout o odvolání pana Trumpa, uplynulo jeho funkční období, takže již nebyl prezidentem, ani orgánem veřejné moci, tudíž zanikla jeho pasivní legitimace. Navíc také došlo k pozastavení jeho účtu na Twitteru, čímž se žaloba stala bezpředmětnou.^[7]

Davison v. Randall

Posledním zajímavým judikátem z USA v této oblasti, alespoň prozatím, je kauza *Davison v. Randall*, kde šlo o spor mezi paní Phyllis J. Randall, předsedkyní dozorčí rady okresu Loudoun, Virginie a místním občanem, panem Brianem Davisonem. Pro úplnost lze uvést, že pan Davison byl v řízení podporován ze strany Knight First Amendment Institute stejně jako žalobci v kauze *Knight First Amendment Institute v. Trump*.

Soudy se v této věci rovněž zabývaly otázkou, zda účty veřejných činitelů na sociálních sítích mohou být „veřejným fórem“ ve smyslu Prvního dodatku. Panu Davisonovi byl totiž dočasně zablokován přístup na oficiální facebookovou stránku paní Phyllis J. Randall poté, co zde kritizoval její vyjádření na veřejném zasedání a upozorňoval na údajnou korupci.

Odvolací soud pro čtvrtý okruh (*Court of Appeals for the Fourth Circuit*) rozhodl ve prospěch svobody projevu na Internetu, když dovedl, že facebooková stránka místní političky bylo veřejným fórem ve smyslu Prvního dodatku, protože tato facebooková stránka byla paní Phyllis J. Randall založena a používána výhradně pro oficiální účely.^[8] Zablokování pana Davisona, byť jen dočasné, proto představovalo protiústavní diskriminaci na základě politického názoru a současně zásah do jeho svobody projevu. Odvolací soud pro čtvrtý okruh se tak stal vůbec prvním odvolacím „okruhovým“ soudem, který dovedl, že účet politika na sociální síti může představovat veřejné fórum, když rozhodnutí ve věci *Davison v. Randall* padlo o 6 měsíců dříve, než odvolací soud rozhodl ve věci *Knight First Amendment Institute v. Trump*.

Závěr

Z výše uvedeného přehledu judikatury plyne, že americké soudy neomezují definici veřejného fóra pouze na veřejný majetek. Soudy naopak v uvedených kauzách rozhodly, že i soukromé vlastnictví, ať hmotné nebo nehmotné, může představovat veřejné fórum, jestliže si veřejná moc ponechá podstatnou kontrolu nad tímto majetkem, ať už na základě právního předpisu nebo na základě smlouvy.

Přestože se uvedená judikatura vztahuje k výkladu Prvního dodatku, právní závěry z ní plynoucí jsou podle názoru autora článku z velké části přenositelné i do českého právního prostoru. Jestliže si veřejní funkcionáři vybírají, jaké osoby se smějí účastnit diskuze na jejich oficiálním účtu na sociálních sítích využívaném pro výkon veřejné funkce, těžko hledat jiné označení pro takové jednání, než cenzura. Ta je přitom podle čl. 17 ods. 3 Listiny základních práv a svobod nepřijatelná.

Otevřenou otázkou zůstává, jaký žalobní typ by měl občan zvolit, jestliže by neoprávněně dostal ban od českého orgánu veřejné moci. Dostal-li by jej od správního orgánu, nabízí se samozřejmě žaloba proti nezákonnému zásahu správního orgánu podle § 82 zák. č. [150/2002](#) Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. V ostatních případech orgánů veřejné moci by pravděpodobně bylo možné podat pouze ústavní stížnost proti jinému zásahu veřejné moci podle § 72 odst. 1 písm. a) zák. č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. Nelze ale ani vyloučit, že při informování veřejnosti prostřednictvím sociální sítě postupuje každý orgán veřejné moci jako správní orgán, protože poskytování informací veřejnosti se obecně řídí zák. č. [106/1999](#) Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Při postupu podle tohoto zákona přitom každý orgán veřejné moci (který naplňuje definici „povinného subjektu“) jedná jako správní orgán (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2017, č. j. 4 As 46/2016 - 94).

Mgr. Tomáš Brandejský

e-mail: tomas.brandejsky@gmail.com

[1] Obecné stanovy Severní Karolíny jsou dostupné >>> [zde](#).

[2] Rozhodnutí SCOTUS ze dne 19. června 2017, č. 15-1194, online dostupné >>> [zde](#).

[3] Rozhodnutí SCOTUS ze dne 16. dubna 2002, č. 535 U.S. 234, online dostupné >>> [zde](#).

[4] JENKINS, Aric. Sean Spicer Says President Trump Considers His Tweets 'Official' White House Statements. TIME USA, LLC. Online dostupné >>> [zde](#).

[5] Rozhodnutí Odvolacího soudu pro druhý okruh (Court of Appeals for the Second Circuit) ze dne 9. července 2019, č. 18-1691-cv, online dostupné >>> [zde](#).

[6] Rozhodnutí Obvodního soudu pro jižní obvod státu New York (District Court for the Southern District of New York) ze dne 23. května 2018, č. 17 Civ. 5205 (NRB), online dostupné >>> [zde](#).

[7] Rozhodnutí SCOTUS ze dne 5. dubna 2021, č. 20-197, online dostupné >>> [zde](#).

[8] Rozhodnutí Odvolacího soudu pro čtvrtý okruh ze dne 7. ledna 2019, č. 912 F.3d 666, online dostupné >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)